

בהעלתך, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאל

האם פסח שני הוא מועד ב'?

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לְבַלְתִּי הַקָּרֵב אֶת קָרְבַּן ה' בְּמוֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בתוך דברי ה'טמאים לנפש' מוצגים שלוש דרישות: קרבן ד', במועדו, בתוך בני ישראל.

אנו מבקשים להקריב, הם אומרים - קרבן ד'. אנו מבקשים להקריב את קרבן הפסח כצווי של ד' ולא כפשרה של משא ומתן עם משה, בדיוק דוגמת הצווי של קרבן הפסח הראשון בשנה השנית, שהוא צווי אלוקי מפורש.

אנו מבקשים להקריב, הם אומרים - במועדו.

אנו מבקשים להקריב, הם אומרים - בתוך בני ישראל. לא קרבן של קבוצה ייחודית, שנאלצו לתפור עבורה 'הזדמנות שניה'. ובלשונו של אברבנאל - " למען לא יהיה להם גרעין ובושה וכלימה כאלו הם ערלים ובני נכר אף על פי שלא יאכלו ממנו". בתוך בני ישראל - במעמד שאינו נופל מאלו המרכיבים את הזהות הישראלית באופן קבוע. בדיוק כמו שאין הבדל לעניין חיוב זה בין לוי, כהן או ישראל.

למעשה, שמה התורה בפיהם את הצווי האלוקי שנאמר למשה עבור ישראל: וַיִּדְבֶּר יְקֹוֹק אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינַי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: (ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: המילה עליה חזרו היא - במועדו. על פי פשוטו הם בקשו להקריב עם כלל ישראל, בפועל הם קיבלו תאריך אחר - בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים ועשו אתו על מצות ומררים יאכלהו: האם הם נענו באשר למועדו? לכאורה התשובה שלילית ולמעשה התשובה חיובית. מתברר כי 'פסח שני' נחוג במועדו מכל בחינה שהיא, כדלקמן:

א. לפי המצווה שהם זכו לייסד - בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים ועשו אתו על מצות ומררים יאכלהו: האם הקביעה כי הם מצווים לחוג באותו היום בחודש אינה מעידה על במועדו?

א. זה אינו חג של 'הזדמנות שניה' ולא מועד ב'. זהו חג עצמאי של מלכתחילה עם השלכות הלכתיות ידועות, (לדוגמה: גר שנתגייר בין שני פסחים צריך לעשות פסח שני, דברי רבי). " רבי סבר: שני, רגל בפני עצמו הוא", (פסחים צ"ג, ע"א). כך גם נקבע להלכה על ידי הרמב"ם: "... ושחיטת פסח, זה מצות עשה בפני עצמו ודוחה את השבת. שאין השני תשלומין לראשון, אלא רגל בפני עצמו, לפיכך חייבין עליו כרת ", (קרבן פסח ה, א). הוא אמנם חג עצמאי אולם עם זיקה לפסח ראשון, לא שני לו במובן חשיבות.

ב. עיקר הכוונה ל - במועדו הוא כדוגמת החג הראשון: לפני חג שבועות, לא אחריו, ומבחינה זו הוא אכן במועדו. אדם אינו יכול לקבל את התורה מבלי שיהיה שייך ללאום היהודי תחילה. היו כמה מעמנו שסברו כי הלאום אינו חשוב משום שהתורה כוללת הכל. תשובתו של הקב"ה, ממנה משתמע כי הוא קיבל את מלא טענותיהם, מאשרת גם נקודה זו. אין די בלהיות רק 'דתי', חסר היסוד המחבר, היסוד הלאומי.

ג. " דרשו כן מן הכתוב הזה שאמר (פסוק ה) ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני, כי המקרא מיותר, ודי במה שיאמר ' ויעשו את הפסח ככל אשר צוה ה' את משה', אבל הזכיר היום והמדבר לרמוז שלא עשו אותו במדבר רק ביום הזה, והוא גנותן".

בדיעבד מתברר כי לכל היהודים בתקופה דור המדבר היה זה הפסח היחיד שנחוג. כולם למעט בודדים מתו במדבר, **כך שגם הטמאים חגגו במועדו את חג הפסח היחיד שחגגו מימיהם**. מדוע באמת הקריבו רק קרבן פסח אחד במדבר ? בתוך דברי הרמב"ן מצאנו כי חטא המרגלים גרם לישראל להיות מנודים מה' ולכן לא נשבה להם רוח צפונית והיה סכנה למול. כיוון שלא נמולו לא יכלו להקריב קרבן פסח .

להערות : hazutg@gmail.com